

RAPPORTAGE ONDERNEMERSFONDS TERSCHELLING

Voorjaar 2017

Samenvatting en status van dit rapport

Sinds vorig voorjaar wordt op Terschelling gediscussieerd over de komst van een Ondernemersfonds. Een breed samengestelde werkgroep heeft plannen gemaakt. De voorliggende rapportage is in een eerdere versie in november 2016 en in een finale versie in april 2017 besproken in een grote en openbare ledenvergadering van de TOV. Ook is reeds vooroverleg gevoerd met college en raad. Tussen november en april zijn gesprekken geweest met alle ondernemersverenigingen op het eiland en met een aantal stakeholders, waaronder de zorg, de zeevaartschool en de landbouw. De werkgroep acht de plannen nu voldoende gevorderd om ze voor te leggen aan de politiek. En op het eiland tekent zich veel steun af. De enige sector waar enige bedenkingen waren, is de landbouw. We denken dat we daar een maatwerkoplossing voor kunnen bieden.

Concreet verzoeken wij college en gemeenteraad om:

- *Het voornemen uit te spreken om een ondernemersfonds mogelijk te maken op basis van een meeropbrengst van de ozb voor niet-woningen van 80 euro per ton woz-waarde*
- *Bij de behandeling van de begroting voor 2018 in het najaar van 2017 dit voornemen te verwerken in het tarievenbesluit*
- *Na besluitvorming door de raad met de initiatiefnemers een convenant af te sluiten, waarmee inrichting van de werkorganisatie van het fonds en een operationele start per 1 januari 2018 mogelijk worden.*

Voor een technisch volledige weergave van onze vragen verwijzen we naar de bestuurlijke brief, waarmee wij dit rapport begeleiden.

Op deze plaats nog een paar opmerkingen.

Het ondernemersfonds heeft al een voorgeschiedenis. In het coalitieakkoord van april 2014 hebben de college-ondersteunende partijen het volgende vastgelegd:

“Het college zal, in samenspraak met ondernemend Terschelling, een voorstel voorbereiden voor de begrotingsbehandeling van 2015. Doel is het creëren van een ondernemersfonds. De opbrengst wordt besteed aan afrekenbare marketing- en promotiedoeleinden en aan de financiering van de nachtbewaking. Beheer en besteding wordt door ondernemers gestuurd en ondergebracht in een te vormen rechtspersoon. Ook gemeentelijke subsidies kunnen daar worden ondergebracht.”

Voor de goede orde: een ondernemersfonds is iets anders dan een marketingpot. Het is een financiële positie ten behoeve van alle gezamenlijke belangen die ondernemers in goed overleg vaststellen. En een fonds is ‘voor en door ondernemers’. Wie meebetaalt, moet ook toegang krijgen tot de opinie- en besluitvorming over de besteding. Er zijn inmiddels ruim 40 ondernemersfondsen op basis van de Wet Onroerende Zaken in het land. In het noorden gaat het om onder meer Den Helder, Leeuwarden, Heerenveen,

Súdwest-Fryslân, Groningen, Assen, Meppel, Westerveld en Schiermonnikoog. Deze variatie aan gemeenten maakt al duidelijk dat elk fonds weer anders is en dat er ook heel verschillende bestedingspatronen zijn. We gaan in deze eerste rapportage eerst aandacht besteden aan hoe die infrastructuur werkt. Daarna komen we op de specifieke invulling voor Terschelling.

Het rapport is vastgesteld na een openbare vergadering van de TOV op 3 april 2017. Sindsdien is het werk verder gegaan. Intensief overleg tussen de Werkgroep Ondernemersfonds, de ondernemersverenigingen, grote partijen als Doeksen en Staatsbosbeheer en de gemeente heeft geleid tot een duidelijk beeld van het vervolg: de route van het fonds naar eilandbrede marketing, het eerste en grootste inhoudelijke doel van het Ondernemersfonds. De opbrengst van dat overleg is in augustus 2017 vastgelegd in de brief waarin TOV en Werkgroep aan de gemeente vragen om tot oprichting van het fonds over te gaan. Dit rapport en de brief aan de raad vormen gezamenlijk het kader voor de komende jaren.

Het onderzoek werd ondersteund door Aart van Bochove van bureau Blaauwberg uit Leiden, tevens auteur van dit rapport, en begeleid door een werkgroep met de volgende deelnemers:

- *Johan Drost, onafhankelijk voorzitter*
- *Sybrich Terwisga, Vereniging Aangenaam West (VAW)*
- *Gerard de Boer (Hema), Vereniging Aangenaam West (VAW)*
- *Bianca Jongsma, Campinghouders Vereniging*
- *Meint Boonstra, Natuurlijk Oosterend*
- *Hein Klarenbeek, Stichting Actief Midsland (SAM)*
- *Willem Mier, Terschellinger Ondernemers Vereniging TOV*
- *Dick Visser, Horeca afdeling Terschelling*
- *Jolanda Bakker, agrarische sector*
- *Edwin Zijlstra, Gemeente Terschelling*
- *Trix van Huystee, secretariaat*

Inhoud

1. Wat is een Ondernemersfonds?
2. Wettelijke basis, spelregels
3. Waarom zou Terschelling het willen?
4. Motieven van ondernemers
5. Welk tarief en welke fondsomvang zijn reëel?
6. Hoe is de waarde binnen het fonds opgebouwd?
7. Verband met de Toeristenbelasting
8. De positie van de recreatiewoningen
9. Bijzondere partijen
10. Positie van de landbouw
11. Wat is de verhouding met de gemeente?
12. Visie op het functioneren van het fonds

1. Wat is een Ondernemersfonds?

Een ondernemersfonds is een eigen financiële positie voor de georganiseerde ondernemers in een gemeente om hun gezamenlijke belangen te financieren. Die positie wordt verkregen uit een subsidie uit de algemene middelen van de gemeente. Om dat mogelijk te maken, worden de algemene middelen van de gemeente verruimd door een tariefstijging van de onroerend zaak belasting voor niet-woningen. De ondernemers betalen daarmee feitelijk hun eigen subsidie. Het kost de gemeente niets. De 'deal' bij deze actie is dat de gemeente zich niet bemoeit met de uitgaven: de opbrengst van de tariefstijging wordt een-op-een gestort in het ondernemersfonds en de ondernemers zijn geheel vrij om zelf over de middelen te beschikken. Het is een zaak 'voor en door ondernemers'.

Met een fonds worden twee soorten doelen beoogd:

- a. 'Materiële' doelen. De gezamenlijke belangen van ondernemers – variërend van promotie en marketing tot beveiliging en gebiedsmanagement, van relaties met het onderwijs tot publiciteit en duurzaamheid – staan onder druk zolang ze op vrijblijvende basis georganiseerd en gefinancierd moeten worden, omdat steeds minder ondernemers zich geroepen voelen om mee te doen. Met de komst van een ondernemersfonds is dat voorbij en is er een structurele grondslag voor gezamenlijke plannen
- b. 'Immateriële doelen'. Wie met een zak met geld aan tafel komt, staat veel sterker. De onderhandelingspositie van de ondernemers naar derde partijen (overheid, publiek, dienstenaanbieders) wordt enorm versterkt door een gezamenlijke en structurele financiering, waarop lange termijn plannen gebouwd kunnen worden en waar nodig professionele inzet kan worden gepleegd. Ook de verhoging van de organisatiegraad – basis voor onderling gesprek en samenwerking – is een immaterieel doel van het fonds. Er wordt vaak onderscheid gemaakt tussen georganiseerden en zogenaamde 'freeriders'. Maar in de praktijk is er een grote tussengroep: ondernemers die graag willen meedoen, zodra er maar een vorm van organisatie bestaat en niet elk plan strandt op gebrek aan geld.

Bij de start van een nieuw fonds is er steeds weer een discussie over de noodzaak van een fonds en over de financiering via de belastingkas. Het idee dat iedereen baat heeft bij een goed georganiseerde bedrijfsomgeving en bij onderlinge solidariteit, wordt niet door iedereen gedeeld. In het overgrote deel van de gemeenten waar al ervaring is met een fonds, is die discussie verstomd. Het fonds is onderdeel van de infrastructuur geworden. Niet alleen is er een einde gekomen aan de vaak slopende gang met de collectezak op vrijwillige basis zodra er een goed plan is; het is ook mogelijk geworden om lange termijn plannen te maken en personeel aan te nemen. De kwaliteit van promotie, gebiedsmanagement en andere zaken neemt enorm toe. En de relatie met de gemeente is veel gelijkwaardiger geworden.

2. Wettelijke basis, spelregels

Elke gemeente is volkomen vrij om een ondernemersfonds in te stellen. Het gaat om twee afzonderlijke besluiten. Ten eerste om de tariefstijging. Het vaststellen van de

belastingtarieven is een recht van de gemeenteraad en tegen de tariefhoogte is geen bezwaar mogelijk. De enige beperking aan de tarieven is van politieke aard, namelijk de afspraak dat de ozb-stijging zich globaal tot de inflatie zal beperken. Maar voor een tariefstijging vanwege de komst van een ondernemersfonds is weer een uitzondering gemaakt op die politieke afspraak. Ten tweede het besluit om subsidie te verstrekken aan een fonds. Ook daarin is de gemeente volkomen vrij. In de praktijk besluit een gemeente zelden of nooit op eigen houtje tot het instellen van een fonds. Er moet altijd een goede vraagstelling zijn van de ondernemers en een goede initiatiefgroep, die er een succes van kan maken.

Hoewel het fonds formeel een gesubsidieerde instelling is, wordt het materieel opgebracht door de eigenaren en gebruikers van zakelijk onroerend goed. Op grond van de filosofie 'voor en door ondernemers', moeten zij in staat worden gesteld om mee te beslissen over structuur van het fonds en over de bestedingen. In elke gemeente – ook op Terschelling – moet een manier van werken worden ontwikkeld die daar recht aan doet. We komen daar straks op terug. Het fonds zelf is vooral beheersorganisatie, zorgt voor btw-verrekening en stimuleert de planvorming, maar blijft in de regel buiten de inhoudelijke besluiten over de besteding.

De voornaamste spelregel is dat de besluitvorming een democratisch en transparant karakter moet hebben. Iedereen die meebetaalt, moet kunnen meepraten over voorstellen. Er zijn geen vormvoorschriften en er kan per situatie bekeken worden wat de beste oplossing is voor het democratische en transparante karakter. Het gaat er om dat de subsidieverschaffende instantie – de gemeente – voldoende vertrouwen houdt in het systeem.

Het eerste ondernemersfonds is in 2005 in Leiden van start gegaan. Er zijn er inmiddels ongeveer 40. In het noorden gaat het om Den Helder, Leeuwarden, Súdwest-Fryslân, Heerenveen, Assen, Meppel, Leek, Groningen en Schiermonnikoog. Westerveld gaat waarschijnlijk in 2017 van start. De fondsen wisselen hun 'best practices' uit in een landelijk platform. Een belangrijk leereffect is dat een fonds niet alleen moet worden gezien als een financiële oplossing voor een actueel probleem. Een fonds maakt ook nieuwe ambities los en jaagt nieuw, gezamenlijk ondernemerschap aan.

3. Waarom zou Terschelling het willen?

De situatie op Terschelling is anders dan die in veel steden, maar wel weer vergelijkbaar met veel plattelandsgebieden, zoals het al genoemde Westerveld (met de nationale parken Drents-Friese Wold en Dwingelderveld en de dorpen Dwingeloo, Diever, Havelte en Uffelte).

In de eerste plaats heeft Terschelling een stevige en ambitieuze toekomstagenda, zoals samengevat in de visie 'TS25'. Een paar ingrediënten:

- Terschelling wil jonge mensen aan zich binden en wil daar het woningbestand voor aanpassen, teneinde de leefbaarheid van het eiland in stand te houden
- Met het Maritiem Instituut Willem Barentsz is er een vorm van hoger onderwijs, daaromheen kunnen meer onderwijs en bedrijvigheid geclusterd worden
- Er is goed, eilanddekkend en mogelijk gratis openbaar vervoer nodig

- Er zal volop ruimte zijn voor maatschappelijke initiatieven en creatieve betrokkenheid van de bewoners
- Het gastheerschap voor de bezoekers vraagt om voortdurende innovatie en kwaliteitsverhoging, met behoud van de landschappelijke en cultuurhistorische authenticiteit
- Verbreding van de arbeidsmarkt en technologische innovatie moeten de economie ondersteunen
- Het eiland moet in 2020 energetisch zelfvoorzienend zijn.

TS25 is een ambitieus antwoord op de opgaven van een kleine samenleving in een vergrijzend gebied aan de 'rand van het land'. De lat wordt hoog gelegd. Waarbij het opvalt hoezeer de belangen en perspectieven van bewoners en ondernemers en van toerisme en overige bedrijvigheid samenvallen.

In de tweede plaats plukt Terschelling ook de vruchten van de kleinschaligheid. Er is de nodige samenhang, ondernemers kennen elkaar, de lijnen zijn kort en de organisatiegraad is al behoorlijk hoog. Veel activiteiten die in steden problematisch zijn, zoals directe promotie en evenementen, komen op Terschelling nog probleemloos van de grond. Het is een hechte gemeenschap. De basisvoorzieningen zijn goed op orde en er wordt op vrijwillige basis al veel geld op tafel gelegd.

Er zijn verschillende financiële stromen voor economische stimulering. De overheid heft een toeristenbelasting. Met 3.4 miljoen bevindt Terschelling zich onder de 10 gemeenten met de hoogste opbrengst. Het bedrag is nodig voor onderhoud en ontwikkeling van de toeristische infrastructuur van het eiland. Daarnaast zijn er budgetten van ondernemerszijde voor promotie en ook steken de ondernemers veel tijd in de promotie van het eiland.

Maar het blijkt niet genoeg. Net als in andere toeristische gebieden op het platteland, schieten de wat abstractere zaken er vaak bij in: de marketingstrategie, de lange termijn aantrekkingskracht van het gebied, de samenwerking met andere gebieden, de ontwikkeling van het ondernemerschap, het marktonderzoek, de kwaliteit. De economie verandert razendsnel en dat geldt ook voor de 'hospitality', waar dit eiland zo van afhankelijk is. Het succes tot op heden, is geen enkele garantie voor de toekomst, zelfs niet voor de nabije toekomst.

Op dit moment is het eiland vooral in trek bij 50-plussers en 84% van de bezoekers is herhalingsbezoeker. Dat geeft de kwetsbaarheid aan: de 'nieuwe' toerist heeft geen automatische loyaliteit meer aan eerdere bestemmingen, combineert verschillende bezoekmotieven en maakt, mede onder invloed van het enorme aanbod aan diensten, informatie en boekingsmogelijkheden op internet, steeds weer nieuwe en soms grillige keuzes. Er is een blijvende 'branding' nodig van Terschelling als een bestemming met het landschap als drager, met daarnaast het 'eilandgevoel', de 'knuffeldorpen', de diversiteit in de horeca, accommodaties en recreatie, de kwaliteit van de culturele omgeving en de evenementen.

Het gaat niet alleen om het verhaal van Terschelling goed vertellen. Het gaat ook om het toeristen van de ondernemers voor dat verhaal. In andere gemeenten waar een fonds is, worden masterclasses verzorgd over ondernemerschap, over multichannel

marketing, over doelgroep analyses, over passende productpakketten en over professionele acquisitie en fondsenwerving.

Op Terschelling wordt op dit moment gewerkt aan 'landingsplatform' of portal op internet, waarin alle Terschellinginformatie en alle Terschellingboekingen bij elkaar komen. Het platform moet uitgroeien tot een plek voor 'story telling', waar ook de bezoekers van het eiland hun verhalen achterlaten en niet alleen consument zijn van het eiland, maar ook medeproducent van het toeristisch klimaat.

Daarmee is de bestedingsrichting van het fonds voor een belangrijk deel in beeld. Het fonds zal zeker ingezet worden voor de 'Terschellingbranding', de continuïteit en de samenhang. De basisvoorzieningen en de evenementen zijn wel in orde. Het fonds is nodig voor de structuurversterking.

Zoals het er nu uitziet, gaan de ambities voor de marketing en 'branding' de spankracht van het fonds zelfs te boven. Dat is lastig voor de plannen, maar op termijn hoeft het geen probleem te zijn: het fonds wordt een jaarlijks terugkerende motor, een betrouwbare en structurele geldstroom. Op die basis kunnen andere gelden verworven worden, bijvoorbeeld van Merk Fryslân. Er kunnen lange termijn plannen gemaakt worden.

Een voorbeeld van de mogelijkheden uit het oudste fonds in het land, Leiden, is de komst van de t-rex. Dat was een forse operatie, die hoge eisen stelde aan de slagkracht van de ondernemers. Dankzij het fonds waren de ondernemers berekend op deze opgave. De volgende 'grote klapper' komt er al weer aan: in 2020 is het vier eeuwen geleden dat de Pilgrim Fathers vanuit Leiden Noord-Amerika bereikten en de basis legden voor de Amerikaanse democratie. Wellicht komt er een poging om de drie staatshoofden (Engeland, Verenigde Staten, Nederland) naar Leiden te halen. Dat soort ambities wordt mogelijk gemaakt door een fonds.

Wanneer het Ondernemersfonds Terschelling er komt en er wordt inderdaad besloten om het grotendeels of helemaal aan marketing te besteden, dan wil dat niet zeggen dat het een verlengstuk wordt van de recreatieve sector. Het fonds is 'voor en door ondernemers': iedereen die meebetaalt, kan zeggenschap uitoefenen. Het zou een brede betrokkenheid betekenen bij de 'branding' en marketing van het eiland.

4. Motieven van ondernemers

Bezien vanuit de individuele ondernemer, kun je de discussie over een ondernemersfonds op twee manieren voeren:

1. De vraag: 'What is in it for me?' als uitgangspunt nemen. Het fonds is een investering. Weliswaar zal het voor de meeste ondernemers om een overzichtelijk bedrag gaan, maar het kost geld en daar mag een verwachte tegenprestatie tegenover staan. De vraag: 'wat heb ik er aan?' – zal door ondernemers verschillend worden beantwoord. Deze vraag naar het directe rendement voor de individuele ondernemer is legitiem en moet goed aan de orde komen. De vraag kan ook leiden tot goede voorstellen, bijvoorbeeld om door gezamenlijke inkoop van goederen of diensten echt kosten te besparen. Dan wordt het

ondernemersfonds een verdienmodel.

2. Een algemene verantwoordelijkheid van de ondernemer voor de gemeenschap waarin hij werkt. Niet elke actie is herleidbaar tot een individueel rendement. Er is een zekere solidariteit nodig, de bereidheid om breed te kijken en het algemeen belang ook als een eigen belang te zien. Dat is niet nieuw: de gemeente doet vanuit de algemene middelen flinke uitgaven aan zorg en onderwijs. Niet iedereen profiteert daar in gelijke mate van en sommige inwoners profiteren daar helemaal niet van. Maar het is onomstreden dat er sprake is van een algemeen belang. Zo kan ook de gemeentelijke subsidie aan het ondernemersfonds als een algemeen belang gezien worden.

Beide motieven zijn goed en nodig: zowel het directe rendement als het algemeen belang. Daar moet een balans in worden getroffen.

Voor de initiatiefnemers van het fonds staat vast dat kwaliteit in marketing en hospitality een algemeen belang is voor heel Terschelling. Dat geldt voor zowel de ondernemers als de inwoners. Wellicht komt er in de toekomst een discussie over een 'inwonersfonds' op basis van de ozb voor woningen: zonder toeristen vervalt het draagvlak voor voorzieningen en raakt de leefbaarheid van het eiland bedreigd. Dat gaat iedereen aan.

Tijdens de eerste drie jaren van het fonds is een klein deel van het fonds beschikbaar voor andere doelen, maar zal het overgrote deel van het fonds besteed worden aan marketing. Wanneer deelgroepen zich willen organiseren en andere bestedingen willen agenderen, is de evaluatie van het fonds na de eerste drie jaar daarvoor het geëigende bespreekmoment.

5. Welk tarief en welke fondsomvang zijn reëel?

De initiatiefnemers van het fonds vragen de gemeenteraad om de ozb voor niet-woningen met een bepaald bedrag te verhogen, teneinde het fonds mogelijk te maken, de omvang van die tariefstijging is een balans tussen twee uitgangspunten:

- Enerzijds moet de tariefstijging beperkt blijven, in de zin dat het geen merkbare last wordt in de kostenstructuur van de ondernemer. Nu is dat een subjectief begrip. De lokale lasten zijn slechts een fractie van de kostenstructuur van bedrijven en de tariefverhoging ten behoeve van een fonds is daar weer een fractie van. Maar zelfs met fracties van fracties moet zorgvuldig worden omgesprongen
- De opbrengst moet wel substantieel zijn, in de zin dat er voor een reeks van jaren echt iets mee kan worden ondernomen.

Nieuwe fondsen komen uit bij een tariefverhoging van 30 tot 90 euro per 100.000 euro woz-waarde. Die variatie heeft te maken met het ambitieniveau. In een '30 euro gemeente' gaat het vooral om het financieren van een aantal basisvoorzieningen, zoals parkmanagement. In gemeenten met een hogere inzet, gaat de ambitie verder.

Nu moet de ambitie van Terschelling als hoog beoordeeld worden. Stel dat gekozen wordt voor een tarifiering van 80 euro per ton woz-waarde – gezamenlijk op te brengen door de eigenaar en de gebruiker van het zakelijk onroerend goed – dan wijst de omvang van de categorie niet-woningen op Terschelling (220 miljoen) op een fondsomvang van jaarlijks 175.000 euro.

Voor een gemeente met 4700 inwoners wordt het een fonds met een behoorlijke omvang. Maar in het licht van de marketingplannen is het nog een beperkt bedrag. Achteraf moeten we vaststellen dat de ambitie om met het fonds de hele marketing te gaan financieren, niet realistisch was. Daar staat tegenover dat de kracht van een ondernemersfonds niet alleen de financiële opbrengst zelf is. Het gaat vooral om de stabiliteit: het is een vorm van economische infrastructuur. Dat maakt het aantrekkelijk voor andere partijen om hun activiteiten te clusteren met die van het fonds. Langer bestaande fondsen kunnen op zo'n manier een multiplier op gang brengen waarbij ze tot het dubbele aan geld losmaken doordat overheden en sectoren als co-financier gaan optreden.

6. Hoe is de waarde binnen het fonds opgebouwd?

We merkten al op dat de subsidie aan het fonds afkomstig is uit de algemene middelen van de gemeente. Formeel is er geen verband met de ozb. Dat kan ook niet: de ozb is een 'algemeen dekkingsmiddel' en geen doelheffing. Politiek is er natuurlijk wel een verband: de ondernemers krijgen een eigen financiële ruimte en verantwoordelijkheid in ruil voor een belastingverhoging. En verder is de ozb relevant voor de opbouw van het fonds. Er is inzicht nodig in de herkomst van de opbrengt: welk deel is afkomstig van de recreatiewoningen, welk deel van hotels en campings, welk deel van de dorpskernen, welk deel van de 'not for profit', welk deel van de landbouw?

Het fonds is er voor alle ondernemers op Terschelling. Het is niet handig om ieders' belang op een goudschaaltje te leggen. Het gaat om de hoofdlijn: elke ondernemer heeft baat bij een goede infrastructuur. Maar als een sector over een voorstel wil praten, moeten de verhoudingen wel bekend zijn. Daarom geven we hieronder de waardesamenstelling van het vastgoed op Terschelling weer volgens het gemeentelijke woz-bestand van 2016, gevolgd door de bijdrage per sector aan het fonds, wanneer tot een bijdrage van 80 euro per 100.000 euro waarde zou worden gekozen.

Sector	Woz-objecten	WOZ-waarde	Fondsandeel
Recreatie	Hotels/campings/logies/pension	71,6 miljoen	€ 57.300
	Horeca	24,2 miljoen	€ 19.360
	Winkels	29,2 miljoen	€ 23.360
	Woningen	7,9 miljoen	€ 6.300
	Overig (jachthavens, manege, zwembad, etc.)	7,3 miljoen	€ 5.840
	Recreatie totaal	140,4 miljoen	€ 112.320
Agrarische sector	Landbouw totaal	8,1 miljoen	€ 6.480
Gemengde bedrijvigheid	Gemengde bedrijvigheid	33,1 miljoen	€ 26.480
	Ongebouwde grond	4,2 miljoen	€ 3.360
	Gemengde bedrijvigheid totaal	37,3 miljoen	€ 29.840
Non-profit	Cultuur	1 miljoen	€ 800
	Onderwijs	10 miljoen	€ 8.000
	Overheid/nutsfuncties	8,2 miljoen	€ 6.560

	Sport	3,3 miljoen	€ 2.640
	Zorg	11,2 miljoen	€ 8.960
	Non-profit totaal	33,8 miljoen	€ 27.040
Totaal		219,8 miljoen	€ 175.840

63% van de vastgoedwaarde van het eiland (140 miljoen uit 220 miljoen) is rechtstreeks verbonden met het toerisme. We hebben al gezien dat de ambitie om een fonds op te richten, met name afkomstig is uit de toeristisch-recreatieve sector, die een 'boost' wil geven aan de marktpositie van Terschelling voor de langere termijn. Met een sector die bijna tweederde van het hele woz-areaal beslaat, is dat een realistische ambitie. Natuurlijk kan er geredeneerd worden dat ook de overige 37% zonder het toerisme niet zullen bestaan. Dat is zeker waar. De scholen hebben, bijvoorbeeld, geen bestaansrecht meer wanneer er geen werkgelegenheid meer is in het toerisme. De gemengde bedrijvigheid verdient z'n brood voor een groot deel met onderhoud en servicing van recreatiebedrijven.

Toch willen we die andere 37% ook zichtbaar te maken. Een ondernemersfonds is niet bedoeld voor een enkel doel, zelfs niet wanneer het zo'n doel met een algemeen belang is als marketing. Een ondernemersfonds is bedoeld om alle georganiseerde ondernemers te helpen bij het formuleren van hun ambities en aan een financiële positie te helpen. Op Terschelling doemen twee niet-recreatieve clusters op die een eigen mening kunnen articuleren:

- De not for profit, en dan met name de zorg. Het is denkbaar dat de not for profit het belang van lange termijn marketing voor de leefbaarheid van het eiland zal onderkennen. Maar ze kan eigen accenten in die marketing willen zetten
- De landbouw. Ook voor deze sector geldt een verwevenheid met het toerisme. Maar als de landbouw met de eigen opbrengst niet-toeristische doelen zou willen realiseren, dan is dat bespreekbaar.

Een vorm van zichtbaarheid dus van twee kleine clusters, naast het grote toeristisch-recreatieve cluster. Daarmee zijn we er nog niet. Er zijn nog drie andere organisatievereisten in het Ondernemersfonds Terschelling.

Ten eerste: in een ondernemersfonds geldt het motto dat iedereen die meebetaalt, ook moet kunnen meebepalen. Er moet dus een vehikel komen om alle partijen die meebetalen aan marketing, ook in staat te stellen mee te praten. Het is niet zo dat een enkele partij de plannen maakt en daar geld voor kan vinden bij alle anderen. Er moet een brede betrokkenheid zijn. Dat is niet alleen een kwestie van recht doen aan hoe het gaat in een fonds, het is ook goed voor de marketing zelf, want draagt bij aan een groot draagvlak en een grote herkenbaarheid.

Ten tweede: uit de eerste oriëntatie is gebleken dat op het eiland geen vanzelfsprekende partij is die het fonds kan gaan dragen, er zijn heel veel organisaties op Terschelling en bijna iedereen is op enige manier wel georganiseerd. Dat is een groot voordeel, maar het nadeel is dat er geen club is die als onafhankelijk wordt ervaren. En het fonds moet als een onafhankelijke partij ervaren worden. Heel concreet: het fonds moet een nieuwe organisatie worden, los van de al bestaande infrastructuur van ondernemersorganisaties.

Ten derde: we hebben nu de gezamenlijke ambities van de ondernemers per sector besproken. Maar het is ook mogelijk om ze per gebied te bekijken. In onderstaande matrix hebben we de woz-posities van de kernen op het eiland geordend; gekoppeld daaraan de opbrengst in het ondernemersfonds bij 80 euro per 100.000 euro woz-waarde. En volledigheidshalve per gebied ook het aandeel van niet-recreatief.

Kern	Woz-waarde	Totaal fondsaandeel	Niet-recreatief fonds-aandeel
Baaiduin / Kaard / Kinning	7,7 miljoen	€ 6.000	€ 2.700
Formerum	20,1 miljoen	€ 16.000	€ 3.300
Hee	7 miljoen	€ 5.600	€ 800
Hoorn	16,6 miljoen	€ 13.300	€ 4.900
Landerum	2 miljoen	€ 1.600	€ 1000
Lies	8,2 miljoen	€ 6.500	€ 2.500
Midsland	37,4 miljoen	€ 29.000	€ 11.000
Oosterend	10,3 miljoen	€ 8.000	€ 1.200
West-Terschelling	110,5 miljoen	€ 88.000	€ 39.000
Totaal	219,8 miljoen	€ 175.000	€ 67.000

Bij een grote gemeente is de basis van een ondernemersfonds de gebiedsgerichte trekkingsrechten. Gemeentebrede belangen zijn daarop aanvullend en nemen 15 tot 25% van het fonds in beslag. Voor Terschelling heeft dat geen zin. Een goede marketing is voor heel het eiland van belang en het verschil tussen de kernen valt daarbij weg. Natuurlijk is het wel zaak om de activiteiten en de promotie in de kernen goed af te stemmen op het eilandbrede verhaal. Lokaal en eilandbreed moeten elkaar versterken.

7. Verband met de Toeristenbelasting

Zoals opgemerkt wordt op dit moment gewerkt aan goede en ambitieuze plannen voor de marketing en branding van Terschelling. De financiering van die plannen gaat de spankracht van het ondernemersfonds te boven. Dat is zelfs het geval wanneer het fonds voor 100% besteed zou worden voor marketing (en dus niet ook andere plannen bespreekbaar zou willen maken). In de voorgaande tekst hebben we betoogd hoe de omvang van het fonds tot stand gekomen is: 80 euro per 100.000 euro woz-waarde voor eigenaar en gebruikers gezamenlijk, is een balans tussen enerzijds de draaglast voor de bedrijven en anderzijds een substantiële opbrengst. Met een hogere last zou die balans verstoord zijn. Daarmee is de ambitie voor de Terschelling marketing niet uit beeld, maar het wordt een stip op de horizon.

Er is enige samenhang tussen de discussie over het ondernemersfonds en die over de Toeristenbelasting (TB). De TB bestaat uit een bedrag per overnachting. Formeel wordt de TB betaald door de gast en het bedrag is te beschouwen als een vergoeding aan de gemeente voor de publieke investeringen in infrastructuur en onderhoud. Maar materieel wordt de TB ervaren als een belasting voor de aanbieders van nachtaccommodatie. Zij moeten de TB innen en aan de gast verduidelijken. Het is een beperkt bedrag, maar kan in goedkope accommodaties als een camping toch oplopen tot een behoorlijk deel van de totale bedrijfssom. Een tweede frictie in de beleving van de TB is dat alleen de aanbieders van accommodatie meebetalen, en niet alle bedrijven die belang hebben bij het toerisme (zoals winkels en daghoreca). Met de komst van het

ondernemersfonds zou aan die situatie een einde worden gemaakt: dan betaalt iedereen mee, al blijft de last voor de accommodaties hoger.

Op veel plaatsen in het land wordt de legitimatie van de TB versterkt door de opbrengst enerzijds meer en meer aan marketing te besteden en anderzijds steeds meer regie over die opbrengst te vestigen door de aanbieders van accommodatie te verrichten. Dat is een proces van jaren: er moet budgettaire ruimte ontstaan en er moet 'geoefend' worden met de regiefunctie. In Leiden is dat proces afgerond. Daar wordt inmiddels de volledige toeristenbelasting als subsidie terugbetaald aan de accommodaties, onder de conditie dat zij die subsidie aan citymarketing besteden en daarvoor samenwerken met het overige bedrijfsleven. Nu de verantwoordelijkheid volledig van de gemeente naar de ondernemers is verschoven, is de legitimatie compleet. De hoteliers hebben vorig jaar gevraagd om een flinke verhoging van de TB, een voor Nederland uniek signaal.

Voor Terschelling is dit geen begaanbaar pad. Het aantal toeristen is heel groot voor zo'n kleine gemeenschap, de druk op de voorzieningen is enorm en opbrengst van de TB is hard nodig om de kosten daarvan te dekken. Wat wel zou kunnen, is dat de komende jaren een groeiend maar beperkt aandeel in de opbrengst voor marketing wordt bestemd en onder regie van de ondernemers wordt gebracht. Langs de weg van de geleidelijkheid is daar ongetwijfeld de nodige ruimte te scheppen.

8. De positie van de recreatiewoningen

De recreatiewoningen maken een belangrijk onderdeel uit van de belastingbasis van Terschelling. Er zijn vier soorten recreatiewoningen:

- Woningen op commercieel geëxploiteerde vakantieparken met 'gevolgtijdelijke' verhuur, met gezamenlijke voorzieningen
- Delen van huizen – waaronder appartementen boerderijen – die voor verhuur ontwikkeld zijn
- Woningen op parken die voor langere tijd bij vaste gebruikers in gebruik zijn
- Vrijstaande woningen in deelgebruik bij de eigenaar en al dan niet op deeltijdbasis verhuurd.

De eerste groep zit – voor zover nu na te gaan - in het bestand niet-woningen van Terschelling, krijgt een ozb-aanslag volgens het tarief niet-woningen en doet dus mee aan het ondernemersfonds.

Er zit een probleem rondom de andere drie groepen. Zoals boven al opgemerkt, maken recreatiewoningen voor 6.9 miljoen deel uit van het woz-areaal niet-woningen. Dat bedrag strookt niet met de waarneming. Elke eilander ziet dat het er meer moeten zijn. De situatie is verder gecompliceerd door een recente uitspraak van de Hoge Raad. Die heeft een eindoordeel geveld in een procedure die was aangespannen door eigenaren van recreatiewoningen op de Veluwe. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat gebouwen die 'naar aard en inrichting bestemd en geschikt zijn om als woning te dienen' niet als behorend tot de categorie niet-woningen mogen worden getaxeerd, ook niet wanneer ze niet geschikt zijn voor permanente bewoning. Het gebruik hoeft niet duurzaam te zijn, dat criterium geldt alleen als de verpleeg- of verzorgingsfunctie overheerst.

De Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG) is niet gelukkig met de uitspraak van de Hoge Raad. In de eerste plaats is de uitspraak onduidelijk. Het arrest van de Raad suggereert dat het alleen gaat om vakantieparken met huizen die voor langere tijd door een vaste gebruiker gebruikt worden maar laat in het midden of het ook gaat om huizen die volgtijdig worden verhuurd. In dat geval zou de uitspraak dus op alle recreatiewoningen betrekking hebben. In de tweede plaats ziet de VNG de uitspraak van de Raad als een uitholling van de gemeentelijke belastingcapaciteit. Zeker de echte recreatiegemeenten gaan de gevolgen van de uitspraak in hun belastingopbrengst merken. Ze zullen dat compenseren in een hoger tarief voor de overgebleven belastingplichtigen in de categorie niet-woningen.

De VNG heeft aangekondigd zich te beraden op acties naar de wetgever, teneinde tot reparatiewetgeving te komen.

Het is niet aan de initiatiefnemers van het ondernemersfonds om rechtstreeks te communiceren met de VNG. De VNG is van en voor gemeenten. Maar de initiatiefnemers kunnen zich goed voorstellen dat de Gemeente Terschelling zich bij de VNG meldt als belanghebbende partij. Het is niet goed wanneer over zo'n groot deel van het woz-areaal onduidelijkheid bestaat. Ook het ondernemersfonds zal last hebben van die onduidelijkheid. Het kan om enkele tienduizenden euro's gaan, dat is een fors bedrag.

Inhoudelijk zijn de initiatiefnemers van het fonds van mening dat een zo breed mogelijke grondslag voor het fonds geboden is. Terschelling is een eiland, het is een gezamenlijke opgave voor ondernemers en inwoners om het eiland leefbaar te houden, door een goede ontwikkeling van de toeristische infrastructuur en een optimale marketing. Dat is ook het belang van particuliere verhuurders en 'tijdelijke' bewoners.

In de omstandigheden van een eiland is er zelfs iets voor te zeggen om niet alleen een ondernemersfonds op te richten, maar ook een 'bewonersfonds'. Met een verhoging van de ozb voor woningen zouden de bewoners een eigen financiële positie krijgen om ook actief te kunnen participeren in de toekomst van het eiland.

De initiatiefnemers hopen dus op meer duidelijkheid over deze kwestie in de loop van 2017 en zullen de Gemeente Terschelling steunen in pogingen om die duidelijkheid te verkrijgen.

Er is nog een tweede mogelijke strategie voor 2017 als het gaat om de recreatiewoningen. Deze strategie is aangedragen door de Terschellinger Campinghouders Vereniging (TCV) en gaat over de forensenbelasting. Op Terschelling wordt sinds 2006 forensenbelasting geheven. De belasting wordt opgelegd aan natuurlijke personen (dus niet aan verhuurende bedrijven) met een eigen woning die daar tenminste 90 dagen per jaar verblijven. De belasting wordt berekend op basis van het aantal bedden per recreatiewoning. De TCV acht dit een controlegevoelige wijze van berekening. De TCV pleit ervoor om de forensenbelasting te koppelen aan de woz-waarde. Dat maakt investeringen in een tel- en controlesysteem van het aantal bedden overbodig: de woz-waarde is al bekend. De buurgemeente Ameland werkt met een forensenbelasting op deze grondslag. Uit een vergelijking van de opbrengst van de forensenbelasting van naar prijs vergelijkbare woningen op de beide eilanden blijkt dat de opbrengst op Ameland een stuk hoger is. Terwijl de uitvoeringskosten kleiner zijn, vanwege de samenloop van de grondslag voor de forensenbelasting met die van de ozb.

De TCV suggereert om het 'Amelandmodel' over te nemen op Terschelling en de verwachte meeropbrengst van de forensenbelasting te storten in het ondernemersfonds. Daarmee zou de financiële betrokkenheid van een belangrijke groep eilandbezoekers verzekerd zijn. En op basis van het 'wie betaalt, bepaalt' beginsel zou deze groep ook een vorm van medezeggenschap over het ondernemersfonds moeten krijgen.

De initiatiefnemers van het fonds kunnen de consequenties van het Ameland Model niet volledig overzien. Maar zeker wanneer er geen reparatiewetgeving komt op het punt van de ozb, dan is het woz-conform maken van de forensenbelasting wellicht een interessante optie om in een lacune te voorzien.

9. Bijzondere partijen

In de inleiding van deze rapportage hebben we al gewag gemaakt van de publiciteit rondom het fonds en de van de gevoerde gesprekken. We gaan er in redelijkheid van uit dat elke ondernemer van het initiatief weet. De lijnen op het eiland zijn kort. Los van de TOV en de andere ondernemersverenigingen die in de inleiding zijn genoemd, zijn gesprekken gevoerd met de landbouw, met de zeevaartschool en met De Stilen (Noorderbreedte), de grootste zorgorganisatie op het eiland. Op de landbouw gaan we apart in. Over de andere partijen het volgende:

- De Terschellinger locatie van De Stilen is een financieel zorgenkind. De beperkte schaal van het eiland maakt personeelsplanning en de bezetting van het huis lastig. Er is leegstand. De Stilen kijkt in beginsel positief naar het fonds, maar wil zoeken naar een mogelijkheid om echt te participeren
- De Zeevaartschool - onderdeel van de Noordelijke Hogeschool – staat positief tegenover de komst van het fonds. De Zeevaartschool heeft de mogelijkheid om een paradepaardje te worden van het noordelijke hbo (en bijvoorbeeld als buitenlocatie van de andere opleidingen van de hogeschool te functioneren), maar daar is wel een inspanning voor nodig, zeker ook op het punt van studentenacquisitie.

De initiatiefnemers van het fonds zijn blij met de positieve insteek van deze twee voor Terschelling belangrijke instituten. Zij zullen actief met De Stilen meedenken en zien studentenmarketing stellig als onderdeel van de marketinginspanning waar het hele eiland voor staat.

10. Positie van de landbouw

De landbouw brengt een zeer beperkt deel van het fonds op. Dat heeft mede te maken met de wettelijke vrijstelling van productiegrond van ozb-betaling: landbouwers betalen alleen ozb over de gebouwen, niet over de landerijen, voor zover het gaat om landerijen voor agrarische productie. Omdat de landbouw in het politieke gesprek over een ondernemersfonds vaak een bijzondere plaats inneemt, gaan we er op deze plaats toch uitgebreid op in.

Terschelling telt 16 landbouwbedrijven, waarvan er vijf geen recreatieve neveninkomsten hebben. Er is tot drie keer toe een gesprek geweest tussen de initiatiefnemers van het ondernemersfonds en groepen uit de landbouw. De respons op de plannen wisselde, van positief tot negatief. Terschelling voegt zich in dat opzicht naar het landelijk beeld: op veel plaatsen wordt de komst van een ondernemersfonds door de landbouw ten stelligste afgewezen, op andere plaatsen is juist sprake van goede samenwerking. Er zijn fondsen waar de landbouw een apart trekkingsrecht heeft op het fonds en eigen projecten onderneemt, er zijn ook plaatsen waar de landbouw samenwerkt met andere sectoren. Hier en der levert de landbouw bestuursleden voor een ondernemersfonds, een enkele keer zelfs de voorzitter.

Toch vergt de verhouding tussen fonds en landbouw afzonderlijke aandacht. De landbouw heeft zich sinds 1945 als een aparte sector ontwikkeld, met lange tijd een eigen ministerie (en nog steeds een eigen staatsecretaris) en eigen scholen, een eigen infrastructuur en eigen gebouwen. Ook de relatie met de overheid is anders dan in andere sectoren. Er bestaat een 'haat-liefde-verhouding': enerzijds heeft de landbouw te maken met een veel grotere dichtheid aan voorschriften en regels dan andere bedrijven, anderzijds is de neiging groter om naar de overheid te kijken wanneer arbitrage nodig is.

Tegenstanders van een ondernemersfonds in de landbouw argumenteren dat de landbouw al heel veel collectieve arrangementen heeft, veel meer dan andere sectoren.

Voorstanders van een ondernemersfonds brengen daar tegenin dat ook de landbouw onderdeel is van de lokale economie en belang heeft bij bloei van die economie. Op het vergrijzende en langzaam leeglopend platteland zijn de ondernemers tot elkaar veroordeeld. En dat verder de landbouw belang heeft bij draagvlak onder de niet-agrarische economie; de landbouw staat onder druk en heeft bondgenoten nodig. De landbouw vertegenwoordigt weliswaar maar een klein deel van de totale werkgelegenheid, maar de afgeleide bedrijvigheid in de totale voedselketen is veel groter. De afgeleide bedrijvigheid, waaronder de voedselverwerkende industrie, is doorgaans een groot voorstander van een fonds, omdat het een verbinding schept met de omringende economie en bijdraagt aan maatschappelijke steun voor het voedselproduct. Op Terschelling is de wederzijdse verknoping nog groter. Het toerisme verschaft het draagvlak voor tal van voorzieningen, van medische posten tot de frequentie van de boot.

De initiatiefnemers willen de discussie niet op de spits drijven en zij willen daarom ook de mogelijkheid openen die in andere gemeenten met een groot agrarisch aandeel aan de orde is, namelijk een retributie aan de landbouwbedrijven.

Een retributie gaat buiten de gemeente om. De gemeente is alleen belastinginner, is verplicht om elke belastingbetaler gelijk te behandelen en kan geen uitzondering maken voor een deel van de ozb-heffing. Het fonds kan zelf wel overgaan tot retributie van dat deel van de ozb-heffing, dat met de komst van het ondernemersfonds te maken heeft. Het fonds kan dat echter niet uit eigen beweging doen: de gemeente zal het fonds geen inzage geven in de belastingaanslagen van individuele belastingplichtigen. Het fonds is daarom afhankelijk van zelfmelding door de landbouwers. Zij worden uitgenodigd om na het verkrijgen van de gemeentelijke aanslag een kopie te zenden naar het secretariaat van het fonds. Op de aanslag is zichtbaar of het gehele areaal met ozb belast is of dat er

een uitzondering geldt voor een deel van het areaal. In het laatste geval gaat het om bedrijven die niet meer primair een agrarisch productiebedrijf zijn. De aanslag maakt dus duidelijk of het bedrijf in kwestie voor retributie in aanmerking komt. Wanneer dat het geval is, wordt de bijdrage aan het fonds berekend en aan de ondernemer geretourneerd.

Er is elders in het land de nodige ervaring opgedaan met retributie. Het gaat soms stroef, soms ook soepel, zoals in Súdwest-Fryslân. Dat heeft zeker te maken met de gespreksverhouding. In Súdwest-Fryslân heeft LTO aangegeven het concept van het fonds te begrijpen en het ook niet te willen blokkeren, maar er voor de landbouw voorlopig geen heil in te zien. Er is een soort ruilverhouding: acceptatie en periodiek contact om te kijken hoe het loopt, in ruil voor retributie. De initiatiefnemers op Terschelling stellen zich dat ook voor. Het is belangrijk met elkaar in gesprek te blijven. Bij de periodieke evaluaties van het fonds kan in de toekomst alsnog bekeken worden of de retributie wordt voortgezet of dat er andere oplossingen zijn. De praktijk elders in het land is dat de verhouding tussen de landbouw en de 'overige economie' in beweging is.

11. Wat is de verhouding met de gemeente?

De ondernemers vragen aan de gemeente om zeggenschap over een (klein) deel van de belastingcapaciteit. Het kost de gemeente niets: de tarieven worden sowieso elk jaar aangepast. De ondernemers oefenen een vorm van ondernemerszelfbestuur uit. Het past in de maatschappelijke trend naar participatie. Maar er gelden wel enkele voorwaarden:

- De gemeente dient zich te onthouden van inmenging in de discussie over bestedingen. Zodra de politiek van Terschelling meningen gaat ventileren over wat er met het geld moet gebeuren, wordt het fonds een verlengd gemeentelijk instrument en verliest het zijn slagkracht als 'ondernemerszelfbestuur'. Dit beginsel van 'non-interventie' wordt in een convenant vastgelegd
- De gemeente moet evenmin pogingen doen om zelf te bezuinigen op publieke uitgaven omdat er een private pot beschikbaar is. Dit zogenaamde 'non-substitutie beginsel' wordt eveneens in een convenant vastgelegd.

Los van deze voorwaarden, streven gemeente en fonds natuurlijk naar goede samenwerking. Er zal zeker gekeken worden naar een multiplier: projecten die elke partij voor zich niet van de grond kan krijgen, maar die in samenwerking wel lukken.

En het fonds blijft publiek geld. Het bestuur van het fonds is gehouden aan opperste transparantie en een goede verantwoording.

12. Visie op het functioneren van het fonds

Terschelling is voor ondernemers een bijzondere 'biotoop', enerzijds omdat bijna alle economische activiteit samenhangt met en mogelijk wordt gemaakt door het toerisme en anderzijds door de enorme betrokkenheid van ondernemers bij hun omgeving, zoals blijkt uit een niet aflatende vrijwilligersinzet. Het Ondernemersfonds Terschelling wordt

ook een bijzonder fonds, omdat het deze kwaliteiten van het eiland gaat ondersteunen. Maar intussen is het ook een 'gewoon' ondernemersfonds.

Ondernemersfondsen bestaan sinds 2005. Ze zijn in het leven geroepen om de georganiseerde ondernemers een financiële positie te geven zodat ze zelf regie kunnen voeren in hun omgeving en niet altijd afhankelijk zijn van de overheid of van de goede wil van enkelingen. Een fonds zorgt elk jaar opnieuw voor een stabiel budget en maakt daarmee structuurversterking en investeringen mogelijk, ook voor de langere termijn. En een fonds verschaft de ondernemers een onderhandelingspositie ten opzichte van overheden en aanbieders van diensten. Een fonds is dus niet (alleen) een potje met geld. Het is ook een instrument voor toerusting, emancipatie en organisatieversterking van ondernemers.

Maar het bestedingsdoel staat los van de oprichting van het fonds. Stel het theoretische geval dat in de toekomst geen geld meer nodig is voor marketing, dan kan het fonds voor heel andere bestedingen gebruikt worden. De diversiteit aan bestedingen van de 40 fondsen die er nu al in het land zijn, is grenzeloos, al naar gelang lokale behoeften. De ondernemers op Terschelling die via de ozb gezamenlijk het fonds financieren, moeten kunnen meepraten over de bestedingen, maar kunnen ook andere plannen dan marketing indienen. Nogmaals: dat laatste is theorie, in de praktijk zal ondernemend Terschelling goede marketingvoorstellen van harte steunen. Maar het fonds is niet een simpel doorgeefluik. Het fonds 'regelt' ook betrokkenheid en zeggenschap.

Er komt een Stichting Ondernemersfonds Terschelling. Terschelling is een klein eiland met korte lijnen tussen de organisaties. Dat is een voordeel, maar het kan ook betekenen dat belangen en visies snel met elkaar verknoopt raken. Daarom hechten de initiatiefnemers aan een zo onafhankelijk mogelijk bestuur van het fonds. Het bestuur – met minimaal drie personen – werkt samen met en onderhoudt contacten met alle ondernemersorganisaties op het eiland en waakt ervoor zelf geen nieuw vergadercircuit op te tuigen, maar het valt niet samen met een bestaand belang op het eiland. Het bestuur hoeft niet per se uit actieve ondernemers te bestaan. Maar het moet natuurlijk wel gaan om mensen met gevoel voor de eilandeconomie en voor het ondernemerschap. De eerste jaren van het fonds kunnen als pioniersperiode beschouwd worden. De bestuursleden moeten gecommitteerd zijn aan het opbouwen van een fonds met duidelijke afspraken, een grote transparantie en een praktische inslag. Het bestuur treedt op als contractpartner voor de gemeente Terschelling.

Het bestuur moet vorm geven aan de gedachte dat alle ozb-betalers invloed kunnen uitoefenen op de bestedingen uit het fonds, maar zonder dat er een nieuw vergadercircuit op het toch al goed georganiseerde eiland bijkomt. Het moet dus vooral communiceren met de bestaande verenigingen en een actieve rol spelen naar bedrijven die nog niet goed zijn aangehaakt.

Het bestuur verricht de werkzaamheden onbezoldigd, maar krijgt een eigen budget voor de beheerskosten (administratie, accountancy, btw-verrekening, website, communicatie). In andere ondernemersfondsen wordt daar in de regel 6% van de fondsomvang voor gereserveerd. In het geval van Terschelling zal dat waarschijnlijk met minder geld toekunnen: korte lijnen, overzichtelijke bedragen, hoge organisatiegraad. Voorgesteld wordt om uit te gaan van 7500 euro.

Het bestuur zal de volgende taken uitvoeren:

- Rekening houden met het kader voor de marketing zoals dat met de gemeente, andere financiers wordt afgesproken
- Aandringen op de strategische component in de marketingplannen: lange termijn, structuurversterking. Verder aandringen op herkenbaarheid voor alle betalende partijen, ook voor niet direct toeristische partijen (zoals de zeevaartschool, vanwege studentenmarketing)
- Toezien op de mogelijkheid voor ondernemers om vragen en plannen naar voren te brengen en zorgen dat die plannen 'in het grote plaatje' passen
- Toezien op een goede communicatie tussen de uitvoerders van de marketing en de ondernemersverenigingen, ook in de kernen
- Waar lacunes worden gesignaleerd ook zelf initiatieven nemen om bedrijven en instellingen te informeren en te ondersteunen bij het vormen van hun mening en bij het aandragen van plannen
- Aanvragen uit het niet voor marketing bestemde deel van het fonds (waaronder een eventuele retributie voor de landbouw) in goede banen leiden en oog houden op bijzondere posities
- Zorgdragen voor een administratieve afhandeling naar de fiscus (btw-verrekening) en naar de gemeente (jaarrekening).

Het fonds hanteert als richtlijn dat tot 80% van de middelen beschikbaar is eilandbrede marketing. Dat is omstreeks 133.000 euro. Door een percentage van 80 te kiezen is eilandbrede solidariteit bij het dragen van de lasten van de marketing in beeld. De toeristisch-recreatieve sector tekent immers voor 63% van de woz-waarde. De niet-toeristische economie draagt dus bij.

Het fonds houdt 35.000 euro beschikbaar voor activiteiten van niet of niet direct toeristisch-recreatieve aard. Een leereffect van andere ondernemersfondsen is dat het niet verstandig is om alle middelen voor langere tijd vast te zetten. Er is altijd behoefte aan enige flexibiliteit en aan de mogelijkheid om snel te reageren. In het geval van Terschelling liggen er nog niet goed afgehechte afspraken met de gemeente over de financiering van de nachtbewaking. En er zullen meer gelegenheden voorbij komen waarbij een mogelijke inzet van het fonds aan de orde is. Mocht er alsnog geld over blijven, dan kan de lijn zijn dat niet-bestemde middelen na twee jaar alsnog beschikbaar worden gesteld voor extra marketing-inspanningen.

Het bestuur van het fonds moet de acties natuurlijk transparant maken, zodat alle ozb-betalers er kennis van kunnen nemen en kunnen terugpraten, als zij dat wensen. Op een klein eiland als Terschelling is het waarschijnlijk niet nodig om daar allerlei nieuwe overlegstructuren voor af te spreken. Het idee is te beginnen met twee eenvoudig te realiseren communicatiemomenten:

1. Een eigen website, met een uitleg over spelregels en bestedingen en met de bereikbaarheid van het fonds
2. Een periodiek gesprek met de ledenvergadering van de TOV. Niet alle ondernemers zijn lid van de TOV, maar de TOV kan voor dat deel van de ledenvergadering dat te maken heeft met het ondernemersfonds, gastvrijheid verlenen aan alle ondernemers op het eiland. De initiatiefgroep heeft dat al een paar keer gedaan en dat functioneerde goed.

Na verloop van tijd kan worden bekeken of de communicatie naar behoren functioneert of dat aanvullende acties nodig zijn. Het gaat er – nogmaals - om dat de Terschellingse ozb-betalers het gevoel hebben dat het hun fonds is en dat ze, als ze de ambitie hebben om mee te praten, dat ook kunnen doen. Als dat niet blijkt te lukken door goede communicatie van het fondsbestuur met de reeds bestaande ondernemersorganisaties, dan kan het nodig zijn om alsnog een vergadering van fondsdeelnemers op te tuigen. Maar dat is nu nog niet aan de orde.

Tenslotte: ondernemersfondsen zijn succesvolle instrumenten gebleken. Maar succes in het verleden is geen garantie voor de toekomst. Daarom blijft alertheid geboden. Het voorstel is om het Ondernemersfonds Terschelling na drie jaar te evalueren. Dat betekent dat eind-2020 weer een gespreksronde op het eiland wordt ondernomen, waarbij meningen en voorkeuren worden geïnventariseerd.